

ΤΑΞΗ: Γ' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ/ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Ημερομηνία: Μ. Τετάρτη 20 Απριλίου 2022

Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Α) ¹ Σύμφωνα με το συγγραφέα εντείνεται σήμερα η υπονόμευση της ειρήνης. Αφενός, η αδυναμία της στρατιωτικής και πολιτικής ηγεσίας να αντιληφθεί τη συνθετότητα του σύγχρονου κόσμου αυξάνει τον κίνδυνο ανόητων ενεργειών. Αφετέρου, η αντίληψη του πολέμου ως πεπρωμένο, η στρατικοποίηση και ο υπερεξοπλισμός των χωρών σε συνδυασμό με την καχυποψία και την πάρερμηνεία των προθέσεων των άλλων καθιστούν αναπότρεπτο τον πόλεμο. Αυτός, τέλος ενισχύεται από τον πολιτισμικό ναρκισσισμό και το συνακόλουθο καιροσκοπισμό. (72 λέξεις)

Β) 1) ² i) Λάθος. «Ενώ στις πρώιμες αγροτικές κοινωνίες η ανθρώπινη βία ήταν η αιτία μέχρι και για το 15% των θανάτων και στον 20ο αιώνα για το 5%, σήμερα ευθύνεται μόλις για το 1%»

ii) Λάθος. «Οικονομικά δεν συμφέρει κανέναν ... απόλυτα την Ειρήνη»

iii) Σωστό. «Το πρόβλημα είναι ότι ο κόσμος είναι πολύ πιο περίπλοκος από μία σκακιέρα και η ανθρώπινη ορθολογικότητα δεν είναι επαρκής για να τον κατανοήσει πραγματικά»

iv) Σωστό. «όταν οι χώρες θεωρούν τον πόλεμο αναπόφευκτο ... σίγουρο το ξέσπασμα του πολέμου»

v) Λάθος. «Πως θα μπορέσουμε να εδραιώσουμε μια ... πραγματική θέση που έχουν στον κόσμο;»

Β) 2) α) ³ Η εικόνα που συνοδεύει το Κείμενο 2 στέλνει ένα ξεκάθαρο αντιπολεμικό μήνυμα προς την ανθρωπότητα. Ο σκιτσογράφος δείχνει πως το μέλλον της ανθρωπότητας πρέπει είναι ειρηνικό. Γι' αυτό και η νέα γενιά σύσσωμη αποδοκιμάζει τον πόλεμο και αναλαμβάνει δράση για την παγκόσμια ειρήνη. Στο σκίτσο αυτό,

¹ Η διατύπωση της άσκησης ακολουθεί το πρότυπο του ΙΕΠ, όπως έχει δοθεί σε όλες τις οδηγίες (Νοέμβριος '19, Ιανουάριος και Οκτώβριος '20)

² Η εκφώνηση του θέματος ακολουθεί τις συμπληρωματικές οδηγίες/ Άσκηση Β1 στο 2ο Ενδεικτικό Κριτήριο Αξιολόγησης για τη Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία Γ' τάξης Γενικού Λυκείου του ΙΕΠ, Νοέμβριος 2020.

³ Η εκφώνηση του θέματος ακολουθεί τις συμπληρωματικές οδηγίες/ Άσκηση Β2 στο 3ο Ενδεικτικό Κριτήριο Αξιολόγησης για τη Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία Γ' τάξης Γενικού Λυκείου του ΙΕΠ, Νοέμβριος 2020.

τέσσερα παιδιά διαφορετικής εθνικότητας, που βιώνουν τα δεινά του πολέμου, όπως καταδεικνύεται από το προσθετικό πόδι σε δυο από τα παιδιά, σπρώχνουν σε γκρεμό έναν κάδο σκουπιδιών σύμβολο του πολέμου, όπως αναγράφεται πάνω του. Μέσα του έχουν πετάξει τα σύνεργα του πολέμου, τα όπλα των «μεγάλων». Η εικόνα αυτή συμπληρώνει απόλυτα το μήνυμα που θέλει να περάσει το συνοδευτικό κείμενο, στο οποίο καταγράφονται δράσεις μαθητών απ' όλη την Ελλάδα με σκοπό να εισακουστούν οι αγωνιώδεις κραυγές τους για συμφιλίωση των λαών. Οι μαθητές από διάφορα σχολεία της χώρας με όπλα τους τις σχολικές τσάντες σχηματίζουν αντιπολεμικά μηνύματα και υψώνουν πανό που εγείρουν τον προβληματισμό γύρω από τα δεινά του πολέμου.

β) ⁴ Στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 χρησιμοποιείται η μεταφορική αναλογία που παραλληλίζει την ανθρωπότητα με μια παρτίδα σκάκι «Πολιτικοί, στρατηγοί και λόγιοι αντιμετωπίζουν τον κόσμο σαν μία μεγάλη παρτίδα σκάκι». Με την επιλογή αυτή παρομοιάζεται ο ορθολογικός τρόπος με τον οποίο διάφοροι ηγέτες διαχειρίζονται τις διεθνείς σχέσεις, ώστε να προβλέψουν τις γεωπολιτικές εξελίξεις, με τους υπολογισμούς που γίνονται για τον καθορισμό των κινήσεων σε μια παρτίδα σκάκι. Η εκλαϊκευση αυτή διευκολύνει τον αναγνώστη να κατανοήσει με σαφήνεια τον τρόπο που αποφασίζουν οι ηγέτες. Η αναλογική παρουσίαση της δράσης τους εξυπηρετεί στη συνέχεια, τη συλλογιστική του συγγραφέα, ο οποίος υποστηρίζει πως ο κόσμος, όντας πιο περίπλοκος και σύνθετος από μια παρτίδα σκάκι ωθεί ακόμη και λογικούς ηγέτες σε εσφαλμένες και παράδοξες ενέργειες. Η αναλογία καθιστά το ύφος του αποσπάσματος απλό, ζωντανό και παραστατικό και πιο άμεσο, καθώς το μήνυμα αποτυπώνεται με ευκρίνεια.

Β 3. α) ⁵ Ο τίτλος του Κειμένου 1 κρίνεται επικοινωνιακά αποτελεσματικός. Αρχικά, παρατηρούμε πως είναι περιεκτικός και πληροφοριακός, καθώς περιλαμβάνει αρχικά το κεντρικό θέμα τον πόλεμο, που αποδίδεται με κεφαλαιογράμματα γραφή, ενώ στη συνέχεια με τη χρήση της άνω κάτω τελείας ακολουθεί η ερμηνεία του φαινομένου, από τη στιγμή που δηλώνεται μια πρωταρχική αιτία του, η ανθρώπινη βλακεία. Το ενδιαφέρον του αναγνώστη προσελκύεται επίσης τόσο από την χρήση της απαγορευτικής προστακτικής σε β' πρόσωπο «μην υποτιμάτε» που τονίζεται από τον απόλυτο χαρακτήρα του επιρρήματος «ποτέ», όσο και από την προφορική/καθημερινή λέξη «βλακεία».

Εναλλακτικοί τίτλοι θα μπορούσαν να είναι :

⁴ Η εκφώνηση του θέματος ακολουθεί τις ενδεικτικές εκφωνήσεις για το δεύτερο θέμα, οδηγίες του ΙΕΠ, Οκτώβριος 2020.

⁵ Η εκφώνηση του θέματος ακολουθεί τις ενδεικτικές εκφωνήσεις για το δεύτερο θέμα, οδηγίες του ΙΕΠ, Οκτώβριος 2020.

Τα παιδιά παίζει...πόλεμο! / Τι βλακεία κάναμε πάλι; Πόλεμο...

β)⁶ Η σωστή απάντηση είναι το iv. Ο συγγραφέας στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 2 έχει την πρόθεση αρχικά να προβληματίσει για τις απάνθρωπες συνθήκες που αντιμετωπίζουν τα παιδιά στις εμπόλεμες ζώνες, θύματα της αποτυχίας της πολιτικής. Το επιτυγχάνει αυτά μέσα από την παρουσίαση αντιφατικών και παράδοξων εικόνων (τα παιδιά δεν περνούν τα πρωινά τους στα σχολεία αλλά στα καταφύγια, παίρνουν μαθήματα από τους μεγάλους για το τι θα πει καταστροφή και θάνατος). Επιπρόσθετα, η πρόκληση συγκίνησης επιτυγχάνεται με τις συγκινησιακά φορτισμένες λέξεις (συνθλίβοντας τη ζωή, τη λογική κάτω από συντρίμμια), το μεταφορικό λόγο (πολιτικές μετουσιώθηκαν σε οβίδες, ο πόνος της απώλειας...στοιχειώνει τις ψυχές, παιδιά υψώνουν ...τη δική τους φωνή) τις ηχητικές εικόνες (ιαχές του πολέμου), καθώς και με το συνθηματολογικό λόγο (Όχι στον πόλεμο). Μέσα από τις επιλογές αυτές επιτυγχάνεται η συναισθηματική φόρτιση του δέκτη, που προβληματίζεται για την άθλια αυτή πραγματικότητα με θύματα αθώα παιδιά χωρίς μέλλον.

Γ.⁷ Κύρια επιδίωξη του τραγουδοποιού Ίζον Λένον αποτελεί η ενθάρρυνση του ακροατή να φανταστεί ένα κόσμο εμποτισμένο από το πνεύμα της ειρήνης, όπου όλες οι χώρες θα συνυπάρχουν αδελφομένες και απαλλαγμένες από τα μίσση και τον πόλεμο. Το όραμά του αυτό αισθητοποιείται με το σχήμα της **επαναφοράς της προτρεπτικής υποτακτικής «Φαγιάσου»**, που αποτελεί και το τίτλο του τραγουδιού. Μέσω αυτής, ο ακροατής παρακινείται να ονειρευτεί τον ιδανικό ειρηνικό κόσμο του τραγουδοποιού. **Περιγράφει** στο όραμά του «*χώρες χωρίς διαφορές*» όπου δεν υπάρχει «*τίποτα για να σκοτώσει ή να πεθάνει για κάτι*» τονίζοντας την αξία της ζωής. Άλλωστε, όπως **σχολιάζει** με τη χρήση της **διπλής παύλας**, «*δεν είναι δύσκολο να γίνει*». Ακόμη, ο ιδανικός του κόσμος στηρίζεται στην **κοινοκτημοσύνη**, με όλους τους ανθρώπους «*να μοιράζονται όλον τον κόσμο*» όπως εύστοχα δηλώνεται μέσω της **μεταφοράς** και της **υπερβολής**, καταργώντας έτσι ανισότητες και εκμετάλλευση. Συνεπώς, «*Δεν χρειάζεται απληστία ή πείνα*», που κυριαρχεί σήμερα σε **αντίθεση** με το νόημα του προηγούμενου στίχου. Ο τραγουδοποιός ελπίζοντας στη συμπόρευση του ακροατή στο φιλειρηνικό κίνημα με άλλους «*ονειροπόλους*» καταφεύγει στη χρήση **β' προσώπου** «*εσύ, ...να έρθεις μαζί μας*» προσπαθώντας να τον δεσμεύει ηθικά και να τον καθοδηγήσει.

Δυστυχώς, όπως εξελίσσεται η αμείλικτη πραγματικότητα παρατηρούμε τα συμφέροντα να υψώνουν τείχη μίσους και διαχωρισμού ανάμεσα στους λαούς. Να προβάλλουν ως μόνη λύση τον πόλεμο. Αυτός, ξέρει μόνο να σκορπά τον πόνο τη

⁶ Η εκφώνηση του θέματος ακολουθεί τις ενδεικτικές εκφωνήσεις για το δεύτερο θέμα, οδηγίες του ΙΕΠ, Οκτώβριος 2020.

⁷ Η απάντηση είναι ενδεικτική και δίνεται για αξιοποίηση στο πλαίσιο της διδακτικής πράξης. Οι μαθητές κλήθηκαν να εντάξουν στο ερμηνευτικό τους σχόλιο τουλάχιστον τρεις κειμενικούς δείκτες.

δυστυχία και το θάνατο, καθιστώντας τους αγωνιστές της ειρήνης «ονειροπόλους» και «μόνους» . (232 λέξεις)

Σημείωση: Η έκταση του λογοτεχνικού κειμένου μπορεί να είναι σαφώς μικρότερη, καθώς στην παραπάνω πρόταση αξιοποιούνται 9 κειμενικοί δείκτες.

Δ.^{8,9}

Τόπος, χρόνος

Αξιότιμε κ. Harari,

Με ιδιαίτερη προσοχή μελέτησα το έργο σας που διεισδύει στις ρίζες του πολέμου. Δυσκολεύομαι, όμως, να αποδεχθώ με πόση απερισκεψία ενδέχεται να στερηθούμε την ειρήνη και τα αγαθά της, που απολαμβάνουμε τώρα. Προτού σας καταθέσω την προσωπική μου οπτική για την επίτευξη μόνιμης ειρήνης, θα ήθελα να εστιάσω στο διακύβευμα του πολέμου.

Πράγματι, κρίνοντας από τις πρόσφατες τραγικές εικόνες του πολέμου στην καρδιά της Ευρώπης, το κύριο θύμα είναι ο άνθρωπος. Χιλιάδες είναι τα θύματα των συγκρούσεων, είτε αθώοι άμαχοι είτε στρατιώτες που εκτελούν εντολές και θυσιάζονται στο όνομα συμφερόντων. Παράλληλα, οι άνθρωποι αποθηριώνονται, βγάζοντας στην επιφάνεια κατώτερα ένστικτα, στην προσπάθεια να επιβιώσουν. Δεν πρέπει να παραλείψουμε τα μαζικά κύματα προσφυγιάς προς κάθε γωνιά του κόσμου με τους εκτοπισμένους να βιώνουν όχι μόνο τον πόνο της απώλειας και του αποχωρισμού από τα αγαπημένα τους πρόσωπα, τον τόπο όπου γεννήθηκαν, έζησαν και αγάπησαν, αλλά και το φόβο για το άγνωστο μέλλον.

Βέβαια, ο πόλεμος, όπου εκδηλώνεται, υποσκάπτει τον πολιτισμό με την ευρεία του έννοια. Μια χώρα μέσα στα ερείπια, χωρίς υποδομές και παραγωγική δυνατότητα, καταστρέφεται οικονομικά και αδυνατεί να διασφαλίσει την επιβίωση των κατοίκων της. Σε τέτοιες καταστάσεις, τόσο η Δημοκρατία όσο και τα δικαιώματα των ανθρώπων υποχωρούν και όλοι θεωρούνται αναλώσιμοι. Αντίστοιχα, η πολιτιστική ζωή ακυρώνεται και πολλά μνημεία ισοπεδώνονται.

Κύριε Harari,

Τέτοιες κτηνωδίες δεν πρέπει να έχουν συνέχεια , γι' αυτό και το αίτημα για μια κουλτούρα ειρήνης οφείλει να είναι η μόνη μας προτεραιότητα. Χρειάζεται

⁸ Η διατύπωση του θέματος ακολουθεί το πρότυπο του ΙΕΠ, όπως έχει δοθεί σε όλες τις οδηγίες (Νοέμβριος '19, Ιανουάριος και Οκτώβριος '20)

⁹ Η ανάπτυξη είναι ενδεικτική και δίνεται για αξιοποίηση στο πλαίσιο της διδακτικής πράξης. Οι μαθητές αναμένεται να γράψουν κάποια από τα παραπάνω επιχειρήματα προσαρμόζοντάς τα στο επικοινωνιακό πλαίσιο και στο όριο των λέξεων που τίθεται.

ταπεινοφροσύνη εκ μέρους των λαών και των ηγετών -πολιτικών και πνευματικών- ώστε να μην θεωρούν τον εθνικό, θρησκευτικό και πολιτισμικό τους αυτοπροσδιορισμό αφορμή αντιπαράθεσης αλλά βάση για τον πολιτισμικό συγκρητισμό με σεβασμό και ανεκτικότητα στην πολιτισμική ταυτότητα κάθε λαού. Εξάλλου, ο πόλεμος ποτέ δεν ωφέλησε κανέναν, ούτε καν το νικητή.

Επιπρόσθετα, χρέος των φορέων Παιδείας είναι να εμφυσήσουν στα παιδιά την κουλτούρα ειρήνης. Με την ενίσχυση της ανθρωπιστικής εκπαίδευσης, την παράλληλη προώθηση μαθημάτων και δράσεων διαπολιτισμικότητας για τη γεφύρωση του χάσματος ανάμεσα στους λαούς από τη μία, και την ηθική της ανεκτικότητας από την άλλη, θα είναι εφικτή η κατασίγαση των κατώτερων πολεμοχαρών ενστίκτων. Σπουδαίος είναι και ο ρόλος του μαθήματος της Ιστορίας, στο πλαίσιο της οποίας πρέπει να καταδειχθούν οι ωμότητες του πολέμου και η δυστυχία που επιφέρει.

Κλείνοντας, αφού σας ευχαριστήσω για το χρόνο σας, θέλω να τονίσω την ευθύνη σας να αποτελέσετε «φάρο» της κουλτούρας της ειρήνης, με δεδομένη την επιρροή που ασκείτε στις ηγεσίες παγκοσμίως. Η ειρήνη κατακτιέται με αγώνα, ενώ «ο πόλεμος είναι μια δειλή απόδραση από τα προβλήματα της ειρήνης» κατά τον Τόμας Μαν¹⁰.

(420 λέξεις)

Με εκτίμηση,

Ένας/μία ευαισθητοποιημένος/η νέος/α

Επιπρόσθετα επιχειρήματα για το Z1:

- Ραγδαία μείωση πληθυσμού στις εμπλεκόμενες χώρες, όχι μόνο λόγω των απωλειών στο πεδίο μάχης, αλλά και λόγω της υπογεννητικότητας που επιφέρει η οικονομική καταστροφή.
- Παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων στους αμάχους καθώς συχνά είναι θύματα αδικαιολόγητης βιαιοπραγίας, βιασμών και κάθε είδους εκμετάλλευσης.
- Πρόκληση λιμού και έξαρση λοιμωδών νόσων.
- Οι ηττημένοι τίθενται υπό την κηδεμονία των ισχυρών, χάνουν την αυτοδιάθεση τους και καταδικάζονται σε προτεκτοράτο μέχρι την επόμενη στρατιωτική αναμέτρηση.

Επιπρόσθετα επιχειρήματα για το Z2:

¹⁰ Thomas Mann, 1875-1955, Γερμανός συγγραφέας [Νόμπελ 1929]

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2022
Β΄ ΦΑΣΗ

E_3.Nλ3Γ(α)

- ΜΚΟ: στο πλαίσιο της εθελοντικής τους δράσης να συμβάλλουν στην κατάσβεση του μίσους που προξενεί τις συγκρούσεις, διοργανώνοντας πολιτιστικές δραστηριότητες γεφύρωσης του χάσματος των χωρών.
- Ενεργοί πολίτες: διοργάνωση συλλαλητηρίων υπέρ της ειρήνης προσπαθώντας να ευαισθητοποιήσουν και άλλους συμπολίτες να αγωνιστούν κατά του πολέμου και της επιθετικότητας.
- Ακηδεμόνευτη λειτουργία του ΟΗΕ: ουδετερότητα, ισχυρή διπλωματική παρουσία για διαμεσολάβηση επίλυσης των διαφορών και παγίωση της ειρήνης, εστιάζοντας στις κοινές πολιτισμικές ρίζες των κρατών και υποβαθμίζοντας την αξία των τεχνητών διαχωρισμών.

ΣΥΝΕΙΡΜΟΚΩΝ
ΑΡΙΔΑΙΑ